

INGLIZ, RUS VA O'ZBEK TILLARIDAGI EKVIVALENT MAQOLLAR TAHLILI

Tuxtamisheva Yodgora Baxodir qizi

*Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
1-bosqich talabasi*

***Annotatsiya.** Ushbu maqolada maqol tushunchasi keng yoritilgan bo'lib, maqollarning umumiy xususiyatlari keltirib o'tilgan. Ingliz tilidagi maqollarning rus va o'zbek tillarida qiyoslash orqali tahlil qilingan. Yuqoridagi uch tilda bayon etilgan maqollarning tarjimasidagi o'xshashliklar, leksik qarama-qarshiliklar, sinonim va antonim maqollar yoritilgan.*

***Kalit so'zlar:** Maqol, o'zbek maqollari, ingliz maqollari, rus maqollari, mutloq tarjima, qiyosiy tarjima, tarjima qilib bo'lmaydigan maqollar, sinonim va antonim.*

***Annotation.** In this article, the concept of a proverb is widely explained, and the general characteristics of proverbs are mentioned. English proverbs in Russian and Uzbek were analyzed by comparison. Similarities, lexical contradictions, synonyms and antonyms of the proverbs in the translation of above three languages are covered.*

***Key words:** Proverb, English proverbs, Russian proverbs, Uzbek proverbs, complete translation, comparative translation, untranslatable proverbs, synonyms and antonyms.*

***Аннотация.** В этой статье широко раскрыто понятие пословицы а также упомянуты общие характеристики пословиц. Английские пословицы на русском и узбекском языке были проанализированы путем сравнения. Выделены сходства, лексические противоречия, синонимы и антонимы пословиц в переводе трех вышеуказанных языков.*

***Ключевые слова:** Пословицы, английские пословицы, русские пословицы, узбекские пословицы, полный перевод, относительный перевод, непереводаемые пословицы, синонимы и антонимы.*

KIRISH

Maqollar xalqning nomoddiy merosi hisoblanadi. Ular asrlar davomida shakllanib kelgan, xalq hayotiga oid bo'lgan, hayotiy tajriba asosida xalq tomonidan yaratilgan. Odatda pand-nasixat mazmuniga ega bo'lgan ixcham, obrazli, tugal ma'noli va hikmatli ibora, gap. (3) Ijtimoiy-tarxiy voqea-hodisalar, axloqiy va ma'naviy-madaniy me'yorlar, ruhiy holatlar, diniy tasavvur, milliy an'ana va urf-odatlar o'z aksini topgan. (2) Maqollar badiiy asarlarga o'ziga xos bo'yoqdorlikni vujudga keltiradi. Bugungi kunda maqollar yuzasidan o'rganishlar olib borish, kengroq targ'ib etish, ilm-fan jihatidan chuqurroq yondashish muayyan soha sifatida namoyon bo'lgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Maqollarni tarjima qilish jarayonida, ingliz tilidagi maqollarning umumiy, sinonim va antonim xususiyatlari haqida qisqacha izlanishlar olib borildi. Ingliz, rus va o'zbek tilidagi maqollarni o'rganish, leksik tahlil jarayonida metodologik manbalar sifatida quyidagilar belgilandi. *"Ingliz va o'zbek tillarida maqollarning milliy-madaniy, universal xususiyatlari va tarjima jarayonidagi muammolarning tahlili natijalari"* (Central Asian Research Journal For Interdisciplinary Studies) maqola, O'zbek tilining izohli lug'ati (izoh.uz). Пермяков Г.Л. Основы структурной паремиялогия. –Москва,1998 г.

MUHOQAMA

Maqol keng model va belgilarni tashkil etuvchi materialning tasnifini beradi. Ushbu keng modeldan foydalanish, ba'zi aniqroq modellarni va turli xil belgilarni ishlab chiqarishi mumkin. Bu maqolning "keng ma'noli" ekanligini tushuntiradi.(1) Maqol ikki so'zdan iborat bo'lib o'zida "ko'p ma'noni", ya'ni shu ikki yoki bir nechta so'zlar ketma-ketligi butun bir matn ko'rinishiga ega mazmunni jamlashi mumkin bo'ladi. Bu maqollarni tarjima qilishimizda va tahlil qilishimizda bir qator muammolarni yuzaga chiqaradi. Asosiy sabab esa ularning rang-barangligida, obrazli ekanida.

Maqollar tahlili va tarjimasida uch xil yo'ldan foydalangan holda o'rganishlar olib boriladi.

1. Mutloq tarjima;
2. Qiyosiy tarjima;
3. Tarjima qilib bo'lmaydigan maqollarni ularning mos keladigan boshqa bir tildagi muqobil varianti. (2)

NATIJALAR

Maqollarni tahlil etish jarayonida bir nechta misollar bilan tanishamiz. Maqollar ba'zida o'z ma'nosida keladi. Ko'pincha, bo'yoqdor jihatga ega bo'lib, tarjima va tahlilda qiyinchiliklarga duch kelamiz. Negaki, ular urf-odatga va madaniyatga tegishli terminlarni ko'p hollarda o'ziga jamlagan holatda keladi.

Quyidagi maqollarga e'tibor qiling:

1. *Everything is good in its season*

Все хорошо в свое время

Hamma narsa o'z vaqtida yaxshi.

2. *Better late than never*

Лучше поздно, чем никогда

Hech bo'lmagandan kech bo'lgan yaxshi.

Izoh: Uch tilda bayon etilgan bir ma'noni berayotgan ushbu maqollarni tarjima va tahlilida hech qanday qiyinchilikka duch kelmaymiz. Bu turdagi maqollarni mutloq tarjima turiga mansub deb fikr yuritishimiz mumkin. Nisbatan maqollarda antonimlik hodisasi ham kuzatilgan.

There is no place like home

(East or west, home is best)

В гостях хорошо, а дома лучше.

O'z uying' o'lan to'shaging.

Izoh: Bu maqollarda qiyosiy tarjimadan foydalanilgan. Negaki, ingliz yo rus tilida o'zbek tilida uchraydigan "o'lan" so'zi mavjud emas. Ammo, barcha maqollar bir xil ma'noni beryapti. Ingliz tilidagi misolda sinonimlik xususiyati ham namoyon bo'lgan.

As welcome as flowers in May

Такой же желанный, как цветы в Мае

May oyida gullar kabi xush kelibsiz.

Izoh: O'zbek tilidagi maqolga to'g'ridan-to'g'ri mos kelmaydi. Tarjima qilib bo'lmaydigan maqol deb hisoblashimiz mumkin.

XULOSA

Ingliz va rus tilidagi maqollar tarjimasi bir-birida o'zbek tiliga nisbatan ko'proq mos tushadi. Chunki, ingliz va rus tili hind-yevropa tillar oilasiga tegishli. O'zbek tili oltoy tillar oilasiga kiradi. Yuqoridagi maqollarning tarjimasi va tahlilida tillarning o'rni ham, kata ahamiyatga ega. Shuni ham ta'kidlab o'tish joizki, xoh ingliz, rus yo o'zbek tili bo'lsin uni boshqa bir tilga tarjima qilayotganda va leksik tahlilda uning muqobil varianti topiladi. Bu esa ilmiy ish olib borayotgan filolog tadqiqotchi va tarjimonlarni bir tilni emas balki, tadqiqot olib borayotgan tilini ham mukammal darajada bilishini talab etadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Пермяков Г.Л. Основы структурной паремиялогия. –Москва,1998г (256-260).
2. "INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MAQOLLARNING MILLIY- MADANIY, UNIVERSAL XUSUSIYATLARI VA TARJIMA JARAYONIDAGI MUAMMOLARNING TAHLILI NATIJALARI" (Central Asian Research Journal For Interdisciplinary Studies) maqola Volume 2, Issue 4 April, 2022.
3. Izoh.uz (O'zbek tilining izohli lug'ati).
4. Jumayeva, M. B. (2023). Classifications of Cardinal Numbers and Ordinal Numbers in English And Uzbek. Ijtimoiy Fanlarda Innovasiya Onlayn Ilmiy Jurnal, 3(2), 132-134.

5. Mohira, J. (2023). Problematic Situations That Arise in Learning Foreign Languages and Their Solutions. *International Journal of Recently Scientific Researcher's Theory*, 1(2), 414-417.
6. Jumayeva, M. B. (2023). Chet Tillarini O'rganishda Ommaviy Axborot Vositalarining O'рни va Ahamiyati. *Boshqaruv va Etika Qoidalari Onlayn Ilmiy Jurnali*, 3(5), 240-242.
7. Mohira, J. (2023). Problematic Situations That Arise in Learning Foreign Languages and Their Solutions. *International Journal of Recently Scientific Researcher's Theory*, 1(2), 414-417.
8. Jumayev, F. B., & Jumayev, B. N. (2023). Ways to Improve Listening Skills Among Children. *Ijtimoiy Fanlarda Innovasiya Onlayn Ilmiy Jurnali*, 3(2), 129-131.
9. Bekzodovna, J. M., & Akbarovna, D. G. (2023). Innovative Methods and Tools in Higher Education. *Science and Innovation*, 2(11), 708-715.
10. Jumayeva, M. B., & Usmanovna, S. M. (2022). Practical Methods of Culture-Based Language Teaching in English Classes. *Science and innovation*, 1(Special Issue 2), 612-615.